

Pozderka Zoltán alezredes:

AZ INTEGRÁLT MODELL: PÉLDA AZ ÖSSZHADERŐNEMI ÉS A SZÁRAZFÖLDI KOMPONENSPARANCSNOKSÁGOK FUNKCIÓINAK EGYESÍTÉSÉRE

ÖSSZEFOGLALÓ: Az integrált modell a NATO egyik új keletű koncepciója a vezetés átalakítására olyan összhaderőnemi műveletek esetén, melyek jellegükből és méretükből adódóan nem igénylik külön szárazföldi komponensparancsnokság alkalmazását. Jelen írás célja megvizsgálni, hogyan valósítható meg a koncepció, mik az eddigi tapasztalatok, milyen kihívásokat okoz az összhaderőnemi és a szárazföldi törzsfunkciók egyszerre történő ellátása egy szervezeten belül, és végül milyen módon lehet felhasználni hazai környezetben a koncepcióval kapcsolatban megszerzett ismereteket.

KULCSSZAVAK: integrált modell, gyorstelepítésű hadtest, összhaderőnemi és komponens harcászati tervezés, tervezőcsoport, törzs munkarendje

BEVEZETÉS

Az integrált modell az összhaderőnemi és a szárazföldi komponens funkcióinak egybeolvasztását jelenti egy szervezeten belül, amire a NATO esetében akkor kerülhet sor, ha egy hadtestalapú gyorsreagálású parancsnokság (GRFL¹) egy kisebb összhaderőnemi műveletben összhaderőnemi alkalmi harci kötelék parancsnokságaként (JTFHQ²) vesz részt. A vezetés mellett a legnagyobb kihívás a művelettervezés végrehajtása, mivel erre nem áll rendelkezésre NATO-doktrína vagy más egyéb szabályzó. A NATO a „Trident Jaguar” gyakorlatokon tesztelte a koncepció életképességét, és többek között azt állapította meg, hogy egy összhaderőnemi törzs számára még akkor is nehezen megvalósítható a szárazföldi csapatok közvetlen irányítása, ha a művelet szárazföldi jellegű. A törzs működésére nincsenek kidolgozott szabályzók, ezért az többféleképpen is szervezhető, hogy megfeleljen a kettős kihívásnak, és még ebben az esetben is szükségesnek tűnik legalább egy hadosztály-parancsnokság beiktatása a vezetési rendszerbe.

A Magyar Honvédség (MH) méreteiből adódóan csak kisebb összhaderőnemi művelet végrehajtására képes, amely alapvetően szárazföldi jellegű, és amit elsősorban a légierő komponens, illetve a logisztikai és a különleges műveleti erők támogathatnak. Az MH Összhaderőnemi Parancsnokság (ÖHP) már régóta azzal a problémával szembesül, hogy összhaderőnemi törzsként a stratégiai szinttel koordináltan hajtja végre a műveletek tervezését, a NATO művelettervezési eljárásának megfelelően a haderőnemi komponensek részére szab feladatot a művelettervben, miközben a szárazföldi csapatokat is közvetlenül irányítja.

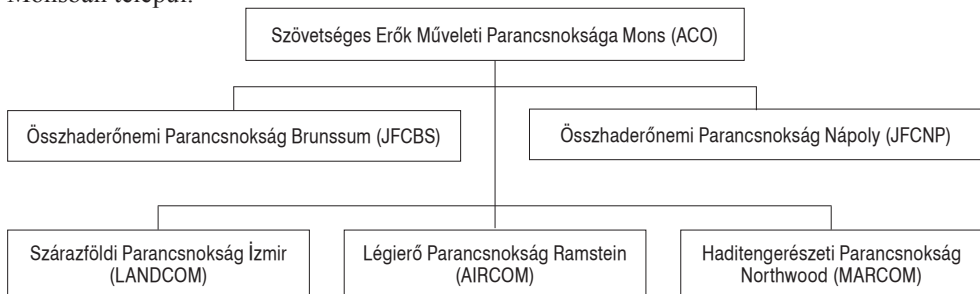
¹ GRFL: Graduated Readiness Force Land.

² JTFHQ: Joint Task Force Headquarters.

Jelen írás célja – a hazai hadtudományi kutatások fő irányjaival összhangban³ – az integrált modellel kapcsolatos tapasztalatok és elméletek bemutatásával gondolatébresztőként szolgálni az MH ÖHP műveletvezetési rendszerével, valamint a tervezési eljárásokkal kapcsolatos koncepciók kidolgozásához. Ennek érdekében célszerű megvizsgálni a NATO-parancsnokságok rendszerét, a műveletek elméleti felosztását, a válságreakáló tervezés sajátosságait a hadműveleti és a harcászati szinteken, valamint a törzs felépítésének különböző lehetséges változatait.

PARANCSNOKSÁGOK

A NATO 2010-es lisszaboni csúcstalálkozóján elfogadott stratégiai koncepció alapján átalakították a parancsnokságok rendszerét, egy átláthatóbb, de kisebb létszámgigényű struktúrát hozva létre. Ennek következtében jelenleg két fő kategóriát különböztetünk meg, melyek a 2010-es kiadású AJP-1 (D) doktrínában is megtalálhatók: a NATO költségvetéséből fenntartott állandó parancsnokságokat (*Command Structure*) és a nemzetek által felajánlott gyorsreakáló, telepíthető parancsnokságokat (*Force Structure*). Ahogy az 1. ábrán látható, a stratégiai szinten két parancsnokság van: a Szövetséges Erők Műveleti Parancsnoksága (ACO⁴) Monsban és a Transzformációs Parancsnokság (ACT⁵) Norfolkban. A két hadműveleti szintű összhaderónemi parancsnokság Brunssumban és Nápolyban található. A szárazföldi haderónemi parancsnokságnak İzmir, a légiereő parancsnokságának Ramstein, a haditengerészeti parancsnokságnak Northwood ad helyet. Az ábrán nincs feltüntetve, de a NATO Híradó- és Informatikai Rendszerek Csoportjának (NCIS Group⁶) egy része is Monsban települ.⁷

1. ábra A NATO hadműveleti vezetési struktúrája (Szerkesztette a szerző)

A *Force Structure*-ban kilenc szárazföldi, öt haditengerészeti és három légiereő gyorsreakáló parancsnokság található, melyek a kollektív védelem feladatai mellett pl. az afganisztáni műveletek ellátásában is jelentős szerepet vállalnak a rotációs elven működő szolgálatellátás során.⁸ A szárazföldi gyorsreakáló parancsnokságok egy-egy keretnemzet

³ Boda József – Boldizsár Gábor – Kovács László – Orosz Zoltán – Padányi József – Resperger István – Szemes Zoltán: Fókusz és együttműködés: A hadtudomány kutatási feladatai. Honvédségi Szemle, 2016. 3. szám, 3–19. http://www.honvedelem.hu/container/files/attachments/57137/hsz_2016-3.pdf (Letöltés időpontja: 2017. 06. 10.)

⁴ Allied Command Operations.

⁵ Allied Command Transformation.

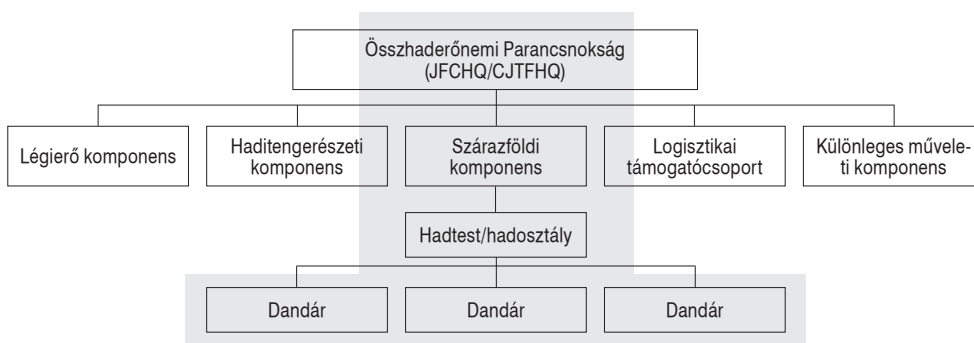
⁶ NATO Communication and Information Systems Group.

⁷ http://www.nato.int/cps/en/natohq/topics_52091.htm (Letöltés időpontja: 2017. 03. 15.)

⁸ <http://www.shape.nato.int/page134134653> (Letöltés időpontja: 2017. 03. 15.)

hadosztályvezetési elemén épülnek fel, és általában a Szövetséges Erők Gyorsstelepitésű Hadtest (NRDC⁹) megnevezést használják, mint például Spanyolország, Olaszország, Törökország vagy Görögország esetében. Kicsit eltérő a megnevezés, de ilyen parancsnokság a közös német–holland 1. Hadtest Németországban, az Északkeleti Többnemzeti Hadtest (MNC NE¹⁰) Lengyelországban, az Európai Hadtest (EUROCORPS¹¹) és a Gyorsreagálású Hadtest (RRC¹²) Franciaországban, valamint a Szövetséges Gyorsreagálású Hadtest (ARRC¹³) Nagy-Britanniában.

Az adott művelet jellegétől és méretétől függően a Szövetséges Erők európai főparancsnoka (SACEUR¹⁴) a vezetésre kijelölheti valamelyik összhaderónemi parancsnokságot (JFC¹⁵), vagy a belőlük létrehozott (többnemzeti) összhaderónemi alkalmi harci köteléket (CJTF¹⁶).¹⁷ A 2. ábrán az összhaderónemi erők hagyományos felépítése látható, azaz az összhaderónemi parancsnokság műveleti vezetést (OPCON¹⁸) gyakorol a különböző komponensek fölött, azok pedig a harcászati szintű erőket vezetik. A szárazföldi komponens, amely a művelet jellegétől függően létrehozható az izmiri szárazföldi haderónemi parancsnokságból (LANDCOM¹⁹) vagy a *Force Structure* valamelyik gyorsreagálású parancsnokságából, az ábrán látható változatban egy hadtest- vagy hadosztály-parancsnokságon keresztül irányítja a dandárokat.

2. ábra Hagyományos felépítésű összhaderónemi kötelék elméleti vezetési struktúrája (Szerkesztette a szerző)

A 3. ábrán az írás témájának megfelelően egy olyan vezetési struktúra látható, amely az integrált modellt ábrázolja, azaz az összhaderónemi alkalmi harci kötelék műveleti vezetést gyakorol néhány komponens felett, a szárazföldi erőket azonban közvetlenül vezet, vagyis egy parancsnokságban egyesíti az összhaderónemi és a szárazföldi komponens funkciókat. Ez a fajta megoldás alapvetően egy szárazföldi jellegű, alacsony intenzitású, nem az 5. cik-

⁹ NATO Rapid Deployable Corps.

¹⁰ Multinational Corps Northeast (feladata szerint inkább regionális, mint gyorsstelepitésű).

¹¹ European Corps.

¹² Rapid Reaction Corps.

¹³ ARRC: Allied Rapid Reaction Corps.

¹⁴ Supreme Allied Commander Europe.

¹⁵ Joint Forces Command.

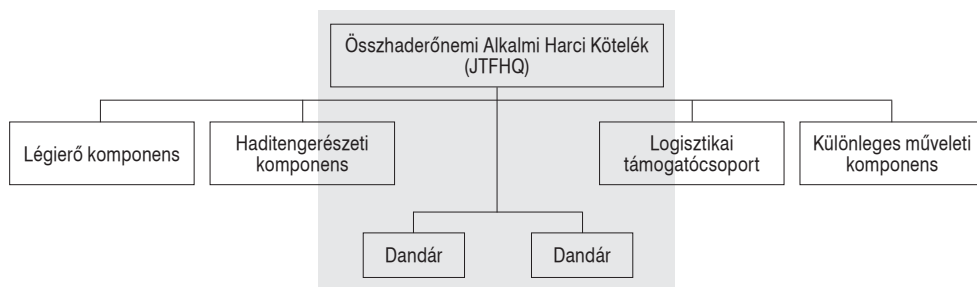
¹⁶ Combined Joint Task Force.

¹⁷ AJP-01 (D) Allied Joint Doctrine, 2010, 6-5. https://dnbl.ncia.nato.int/COI%20cross%20library/20101221_NU_AJP_1%20Edition%20D_Allied%20joint%20doctrine.pdf (Letöltés időpontja: 2017. 06. 10.)

¹⁸ Operational control.

¹⁹ Land Command.

kely szerinti válságreagáló műveletben képzelhető el, amikor a SACEUR közvetlenül vagy valamelyik összhaderőnemi parancsnokság útján vezeti a *Force Structure* gyorsreagálási parancsnokságából megalakított összhaderőnemi alkalmi harci köteléket.

3. ábra Összhaderőnemi alkalmi harci kötelék vezetési struktúrája szárazföldi komponens nélkül (Szerkesztette a szerző)

A MŰVELETEK OSZTÁLYOZÁSA

A NATO esetében a műveleteket szintjük szerint stratégiai, hadműveleti és harcászati műveletekre lehet felosztani. A műveleti környezet szempontjából két fő típust különböztetünk meg: az 5. cikkely szerinti művelet, amely a Szövetséget ért külső támadásra adott válaszról, a közös védelemről szól, illetve a nem az 5. cikkely szerinti válságreagáló művelet, amelyre az alacsony intenzitás és a Szövetség területétől távoli (expedíciós) végrehajtás jellemző.

A NATO jelenlegi ambíciószintje alapján képes két nagyobb összhaderőnemi művelet (MJO²⁰) és hat kisebb összhaderőnemi művelet (SJO²¹) egyszerre történő végrehajtására. Az első esetben napi 1000 légi bevetéssel és egy hadtest, illetve több hadosztálynyi erő alkalmazásával, az utóbbi esetében kb. napi 350 bevetéssel és ötdandárnyi erővel lehet számolni (ha szárazföldi jellegű műveletről van szó, nem pedig olyanról, ahol a haditengerészet vagy légierő tevékenysége van túlsúlyban). A számok alapján látható, hogy számos kisebb nemzet a hadereje méretéből adódóan önállóan csak SJO végrehajtására képes, ezért számukra különösen fontos lehet az integrált modellel kapcsolatos tapasztalatok megismerése.

Egy nagyobb összhaderőnemi művelet (MJO, MJO+) esetében a hadműveleti szinten valamelyik összhaderőnemi parancsnokság (Brunssum vagy Nápoly), esetleg a LANDCOM-ból létrehozott összhaderőnemi alkalmi harci kötelék parancsnoksága (JTF HQ²²) képzelhető el. Kisebb összhaderőnemi művelet (SJO) végrehajtásakor – különösen, ha az szárazföldi jellegű és nem 5. cikkely szerinti válságreagáló művelet – a JTF HQ lehet a *Force Structure* valamelyik gyorsreagálási parancsnoksága is. A tapasztalatok azonban azt mutatják, hogy még ilyen műveletek esetén is komoly kihívást jelent az összhaderőnemi és a szárazföldi komponens funkciók egy parancsnokágban történő egyesítése.

²⁰ Major Joint Operation.

²¹ Smaller Joint Operation.

²² Joint Task Force Headquarters.

A NATO MŰVELETTERVEZÉSI RENDSZERE

A Katonai Bizottság (MC²³) 133/4. számú határozatán, a hadműveleti szintű tervezéssel foglalkozó doktrínán (AJP-5) és a COPD²⁴ tervezési útmutatóján alapul a NATO művelettervezési eljárása (OPP²⁵), amely a tervezésnek két fő kategóriáját különbözteti meg: előrehaladó (*advance*), illetve válságreagáló (*crisis response*) tervezés. Az előrehaladó tervezésen belül az eshetőségi tervek (COP²⁶), általános eshetőségi tervek (GCOP²⁷) és az állandó védelmi tervek (SDP²⁸) kidolgozása folyik.²⁹ Az utóbbi időkben a kategória kiegészült a fokozatos válaszervekkel (GRP)³⁰ is. A válságreagáló tervezés – mint azt a neve is mutatja – valamilyen kialakult konfliktusra adott válaszként következik be, mégpedig a rá leginkább jellemző együttműködő tervezés keretében. Az együttműködő tervezés a NATO esetében olyan párhuzamos tervezést jelent, amelynél a politikai és a katonai stratégiai szint lépéseit a hadműveleti szint lépéseivel, azokat pedig a komponensekkel összhangban hajtják végre.

Amikor egy parancsnokságon belül próbáljuk az összhaderőnemi és a szárazföldi komponens funkciókat egyesíteni, azaz a hadműveleti és a harcászati szintű tervezéseket egybeolvasztani, egy már amúgy is létező problémát bonyolítunk tovább: a hadműveleti és a harcászati szintek közötti elmosódó határvonal kérdését. A hadműveleti szint fogalma világos mindenki számára, ez egy olyan összhaderőnemi képességekkel bíró parancsnokság, amely több haderőnemi komponenst vezet. A zászlóalj, a dandár és még a hadosztály is egyértelműen beazonosítható, hiszen harcászati szintű feladatokat hajtanak végre. A hadtest és a szárazföldi komponens azonban hiába tartozik a harcászati szinthez a klasszikus hadművészeti felosztás alapján, a törzs felépítése, a ciklus szerinti munkarendje, valamint a tervezési eljárása és a horizont szerinti felosztása inkább a hadműveleti szinthez áll közelebb.

Míg a hadműveleti szintű művelettervezést a COPD és az átdolgozás alatt álló AJP-5 megfelelően leírják, addig a szárazföldi harcászati szintű tervezést a NATO-szabályzók közül a szintén kidolgozás alatt álló APP-28 próbálja lefedni. A szárazföldi komponens tervezési eljárásának is az átfogó megközelítés, azaz a COPD az alapja, de részletesen kidolgozva a különböző parancsnokságok hatályos műveleti eljárásaiban találhatjuk meg. Az APP-28 tervezési folyamata inkább az amerikai katonai döntéshozatali folyamat (MDMP³¹) hét lépéséhez áll közel, ezzel szemben a szárazföldi komponens (szintén harcászati) tervezési folyamata a COPD tematikája szerint halad. A lépések hasonlósága ellenére a hadműveleti és a szárazföldi komponens tervezési folyamata tartalmában eltér egymástól, a valódi harcászati tervezés (APP-28) pedig lépéseiben is teljesen eltér tőlük.

²³ Military Committee.

²⁴ Comprehensive Operations Planning Directive.

²⁵ Operations Planning Process.

²⁶ Contingency Plan.

²⁷ Generic Contingency Plan.

²⁸ Standing Defense Plan.

²⁹ AJP-01, 5-26.

³⁰ Graduated Response Plan.

³¹ Military Decision-making Process.

A HADMŰVELETI ÉS A SZÁRAZFÖLDI KOMPONENS TERVEZÉSI FOLYAMATA KÖZÖTTI KÜLÖNBBSÉGEK

A tervezési horizont szerint hagyományosan három kategóriát különböztetünk meg: a rövid, a közép- és a hosszú távú tervezéseket. Az első a folyó műveletet jelenti, a második a J35 (G35) főnökség által működtetett tervezőcsoportot – mint például a műveletpontosító munkacsoport (ORG³²) –, a harmadik pedig a haderőtervezési főnökség (J5/G5) összhaderónemi vagy szárazföldi tervezőcsoportját. A szárazföldi esetében a törzs munkarendje négynapos ciklusra épül, mivel ez illeszkedik legjobban a csapatok műveleti tempójához, a légierő háromnapos ciklusához, valamint a hadműveleti szint hétnapos ritmusához. A művelet jellegétől és a szárazföldi törzs aktuális elrendezésétől függően a középtávú tervezés jelentheti a 24–96 óra közötti időintervallumot, vagy akár a négy nap és az egy-két hét közötti időtartamot. Az összhaderónemi törzsnél ez kitolódhat három-négy hétre, de akár többre is.

A tervezőcsoportok nemcsak megnevezésükben térnek el egymástól, hanem felépítésükben és munkarendjükben is. Az összhaderónemi művelettervező csoport (JOPG³³) a koordináló, integráló törzsfunkciók és egyéb speciális szakterületek mellett alapvetően haderónemi (szárazföldi, légierő, haditengerészeti, logisztikus, esetleg különleges műveleti) tervezőket foglal magában. A komponens (hadtest) esetében a szárazföldi művelettervező csoport (LOPG³⁴) felépítése nagyon hasonló, csak haderónemi helyett manővertervező (lövész, harcokcsizó) törzstiszteket találunk a központi (állandó) tervezőcsoportban. Rajtuk kívül a többi haderónem egy-egy tervezője is megtalálható itt, akik szükség esetén alapját képezhetik az összhaderónemiségnek, kiegészülve a többi komponenstől és az alárendeltekől érkező tervezőkkel (*augmentees*) (4. ábra). A „valódi” harcászati szinten, a hadosztálytól lefelé a tervezőcsoportok leginkább a harctéri funkciók (manőver, vezetés, tüztámogatás stb.) szerint épülnek fel, és a tervezési horizont szempontjából nem jellemző a középtávú tervezést végző törzselem megléte.

Az összhaderónemi parancsnokság a műveleti vezetés szempontjából egy stratégiai szintű vezetési elem alá tartozik, viszont közvetlenül vezeti a komponensparancsnokságokat, illetve az összhaderónemi logisztikai támogatócsoportot (JLSG³⁵). Felelőssége az összhaderónemi műveleti területre (JOA³⁶) terjed ki. Ezzel szemben a szárazföldi komponens egy összhaderónemi parancsnokság műveleti vezetése alá tartozik, a többi komponenssel és a logisztikai támogatócsoporttal támogató-támogatott kapcsolatban áll, illetve egyeztet velük, valamint felelőssége a (szárazföldi) műveleti területre (AOO³⁷) terjed ki.

Az összhaderónemi törzs gondolkodása is összhaderónemi, a tervezés összhaderónemi hatásokon (*joint effects*) alapul, összhaderónemi célkezelést folytat, a felderítés a műveleti környezet átfogó előkészítése (CPOE³⁸) keretében történik, a tervezés produktumai összhaderónemi művelettervek (OPLAN³⁹), parancsok és összhaderónemi koordinációs parancsok (JCO⁴⁰) formájában készülnek el. A szárazföldi komponensparancsnokság gon-

³² Operations Refinement Group.

³³ Joint Operations Planning Group.

³⁴ Land Operations Planning Group.

³⁵ Joint Logistic Support Group.

³⁶ Joint Operations Area.

³⁷ Area of Operations.

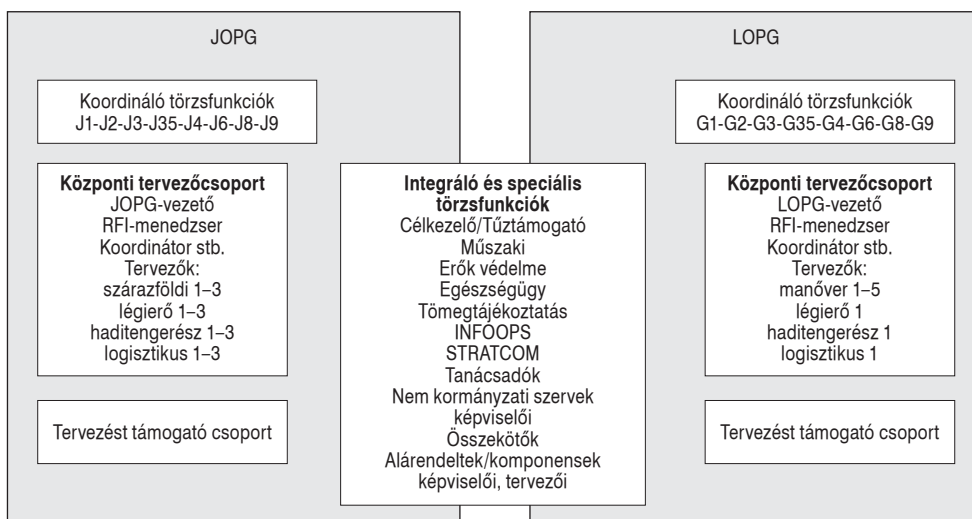
³⁸ Comprehensive Preparation of the Operational Environment.

³⁹ Operations Plan.

⁴⁰ Joint Coordination Order.

dolkodása és a harcászati feladatok megtervezése viszont szárazföldi alapú, célkezelés helyett tüztámogatást végez, a felderítés a műveleti környezet összhaderőnemi felderítő előkészítése (JIPOE⁴¹) keretében történik, a tervezési dokumentumok pedig parancsok és kiegészítő harcintézkedések (FRAGO⁴²).

A tervezés lépései sem egyeznek meg teljes mértékben a hadműveleti és a komponensszinteken, a valódi harcászati szint pedig lényegesen eltér tőlük. Érdemes megfigyelni, hogy a komponensszint számára csak opcionális a hadműveleti szint első két lépésének a végrehajtása, mivel a helyzetismeret kialakítása alapvetően a stratégiai és a hadműveleti szintre vonatkozik, illetve a katonai válaszlehetőségek vizsgálatába nem feltétlenül vonják be. A komponens kivonás lépését sem hajtja végre, hiszen ez számára egy olyan visszacsoportosítási feladat, amely külön tervezést igényel (5. ábra).

4. ábra Az összhaderőnemi és a szárazföldi komponensparancsnokság tervezőcsoportjai (Szerkesztette a szerző)

Az összhaderőnemi művelettervezés során a hadműveleti célokhoz műveleti vonalakat rendelnek, melyek mentén a NATO-ban döntő feltételeket (máshol döntő pontokat is) helyeznek el. Ezekhez hatásokat (*joint effect*) dolgoznak ki, amikhez viszont tevékenységeket (*actions*) társítanak.⁴³ A komponensek megvizsgálják, hogy melyik döntő feltétel, hatás és tevékenység vonatkozik rájuk, majd ezekhez harcászati feladatokat (*task*) rendelnek mint meghatározott (*specified*), kikövetkeztetett (*implied*) és alapvető (*essential*) teendőket. A komponens műveleti vonala olyan harcászati célhoz kapcsolódik, amely támogatja a hadműveleti célt.⁴⁴

Ha a komponenseknek szóló küldetést és a hatások eléréséhez szükséges tevékenységet egy harcászati szintű alegység kapja, az nem fogja tudni értelmezni. Neki olyan harcászati feladatot (*task*) kell kapnia, melyet doktrinálisan értelmezni tud, képes megtervezni és

⁴¹ Joint Intelligence Preparation of the Operational Environment.

⁴² Fragmentary Order.

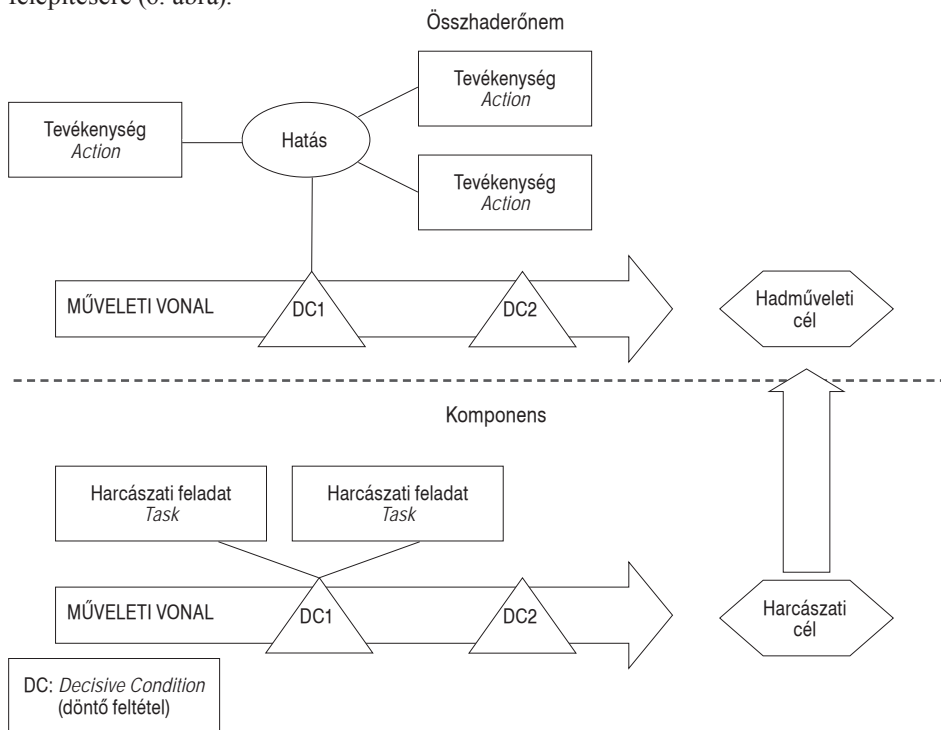
⁴³ Allied Command Operations Comprehensive Planning Directive (COPD) v2.0, 2013. <https://www.cmdrcoe.org/download.cgf.php?id=9> (Letöltés időpontja: 2017. 06. 11.)

⁴⁴ Planning Process at Land Component Command, NRDC-ITA, 2016.

Hadműveleti szintű művelettervezési folyamat	Komponens művelettervezési folyamata
1. Helyzetismeret kialakítása	„1. Helyzetismeret kialakítása”
2/a Stratégiai helyzetértékelés hadműveleti szintű elemzése	„2/a Stratégiai helyzetértékelés harcászati szintű elemzése”
2/b Hadműveleti javaslat a katonai válaszlehetőségek vizsgálatához	„2/b Harcászati javaslat a katonai válaszlehetőségek vizsgálatához”
3/a Küldetéselemzés	3/a Küldetéselemzés
3/b Cselekvési változatok kidolgozása	3/b Cselekvési változatok kidolgozása
4/a Elgondolás kidolgozása	4/a Elgondolás kidolgozása
4/b Műveletterv kidolgozása	4/b Műveletterv kidolgozása
5. Terv aktiválása, végrehajtás elemzése	5. Terv aktiválása, végrehajtás elemzése
6. Átmenet, kivonás	„6. Átmenet, kivonás”

5. ábra A NATO hadműveleti és komponensszintű művelettervezési folyamatainak összehasonlítása (Szerkesztette a szerző)

végrehajtani. Ezt alapvetően egy komponens-/haderónemi parancsnokság tudja számára biztosítani. Ha egy összhaderónemi törzsnek kell a komponenseket és egyben a szárazföldi harcászati erőket is kiszolgálnia, akkor jól látható, hogy a kettős elvárásrendszer milyen terhet ró a művelettervezési eljárásra, a vezetési struktúrára, a munkarendre és a törzs felépítésére (6. ábra).

6. ábra Az összhaderónemi és a komponensparancsnokságok tervezésének összehasonlítása (Szerkesztette a szerző)

MEGOLDÁS AZ INTEGRÁLT MODELL?

Az integrált modell viszonylag új keletű fogalom, és mindamellett, hogy számos NATO-dokumentum említi – mint például a szövetséges műveletekkel foglalkozó CFAO⁴⁵ –, a koncepció részletesen kidolgozva azonban sehol nem található meg. A NATO-erők vezetéséről és irányításáról szóló 2007-es doktrína a keretnemzeti és a kétnemzeti parancsnokságok mellett az integráltat különböztette meg, amely egy közösen elfogadott eljárásrend alapján működő többnemzeti parancsnokságot jelentett.⁴⁶ A 2010-es kiadású AJP-01 doktrína már említést tesz az erők irányításának két módozatáról, a komponensek útján történő, illetve a közvetlen irányításról. Az utóbbival kapcsolatban kiemeli, hogy az összhaderőnemi parancsnokságnak ebben az esetben a megfelelő összhaderőnemi törzsfelépítéssel kell rendelkeznie.⁴⁷

A 2016-ban kiadott, szárazföldi műveletekről szóló doktrínában (AJP-3.2) viszont már a következőket találhatjuk: „*Egy teljesen felépített összhaderőnemi parancsnokság (JTF) általában rendelkezik haditengerészeti, szárazföldi, légiereő és különleges műveleti komponensekkel. Egy szárazföldi alapú műveletben a hadműveleti szinten egy megnövelt képesű szárazföldi komponensparancsnokság is vezethet.*”⁴⁸ Az integrált modell is hasonló koncepciót takar, csak még egy lépéssel tovább megy: egy a *Force Structure*-ba tartozó gyorstelepítésű hadtestparancsnokság egy kisebb méretű műveletben (SJO) elláthatja egy összhaderőnemi alkalmi harci kötelék (JTF) funkcióját, miközben a szárazföldi komponens feladatát is végezve közvetlenül irányítja a harcászati szintű kötelékeket.

Az integrált modell még nem egy véglegesen kiforrott koncepció, az összhaderőnemi és a szárazföldi komponens funkcióinak egy szervezeten belüli működtetése több lehetséges változatban is megvalósulhat. A művelet jellegétől, a rendelkezésre álló személyi állománytól és a törzs felkészültségétől függően alapvetően három fő megközelítés lehetséges: az egyik a törzs teljes integrációja, azaz egységes a szervezet, a munkarend és a tervezési folyamat. A másik a teljesen szétválasztott megoldás, ahol a törzs két különböző szervezetbe felosztva, két külön munkarendet követve, egymástól külön, de együttműködve végzi a tervezést. A harmadik változat a részleges megosztás, amikor csak a törzs egyes elemei válnak szét összhaderőnemi és szárazföldi komponens szerint.

KÖVETKEZTETÉSEK

Még mindig megválaszolandó a kérdés, hogy melyik a legjobb megoldás, hiszen a NATO is csak pár éve gyűjti a tapasztalatokat. Ugyanúgy nehéz megmondani azt is, hogy a törzsen belül hogyan lehet a leghatékonyabbá tenni a hadműveleti és a komponensszintek közötti együttműködő tervezést. A NATO-ban abban sincs egyetértés, hogy egyáltalán szükség van-e a koncepcióra, mivel legalább annyian érvelnek ellene, mint mellette.

2014-ben a „Trident Jaguar” gyakorlaton a spanyol gyorstelepítésű hadtest parancsnoksága (*NRDC Spain*) az integrált modell szerint egy szárazföldi alapú összhaderőnemi műveletet hajtott végre, amikor négy manőver- és egy tüzérdandárt vezetett, a többi harctámogató és kiszolgálókötelékkel együtt. A scenárió nem igazán válságreagáló műveletet takart, hanem sokkal inkább egy hagyományos, magas intenzitású konfliktust. A tapasztalatok alapján az

⁴⁵ Bi-SC Conceptual Framework for Alliance Operations, 2013.

⁴⁶ AJP-3.2.2, 2007, 1-16.

⁴⁷ AJP-01, 2010, 3-5.

⁴⁸ AJP-3.2, 2016, 1-8.

integrált modell helyett a hagyományos vezetési rendre, vagyis egy komponensparancsnokságra lett volna szükség a szárazföldi kötelékek vezetéséhez.⁴⁹

A 2015-ös „Trident Jaguar” gyakorlaton az olasz gyorstelepítésű hadtest (*NRDC Italy*) hajtott végre hasonló összhaderőnemi műveletet, amely sokkal közelebb állt a válságreakálóhoz, mint a magas intenzitásúhoz. Ezzel azonban az volt a baj, hogy szárazföldi helyett haditengerészeti, illetve légierő-műveletek voltak túlsúlyban. A törzsnek még így is gondot okozott a művelet megtervezése, majd a szárazföldi kötelékek közvetlen vezetése. A törzs munkarendjét négynapos helyett a hétnapos ciklusra változtatták, hogy jobban megfeleljenek az összhaderőnemi követelményeknek. A törzsfőnök hadműveleti helyettese pedig a végrehajtás során kvázi a szárazföldi komponens parancsnokaként funkcionált. Itt is azt állapították meg, hogy vagy egy komponensparancsnokságra, vagy egy alárendelt hadtest-vagy hadosztály-parancsnokságra lett volna szükség a szárazföldi dandárok vezetéséhez.⁵⁰

Az MH Összhaderőnemi Parancsnokság két haderőnemi és három egyéb funkcionális parancsnokság egybeolvasztásával jött létre 2007-ben. Azóta is komoly kihívást jelent megoldani, hogyan vezesse közvetlenül az alárendelt szárazföldi és légierő-alakulatokat. Szerencsére a parancsnokság szervezeti struktúrájának változása, vagyis a haderőnemi osztályok létrehozása lehetőséget teremt az eddigi komponensek nélküli helyzet problémájának⁵¹ megoldására. Habár a legtöbb tapasztalat abba az irányba mutat, hogy sokkal előnyösebb a szárazföldi erők vezetésére legalább egy hadosztályt kijelölni, érthető, ha költségvetési okokból a komponensek funkcióját egy már létező szervezeten belül kívánjuk létrehozni. Ebben az esetben a törzs munkarendjével, felosztásával, a tervezési folyamatok végrehajtásával kapcsolatban lehet értékes információt nyerni az integrált modell tanulmányozásával és a tapasztalatok feldolgozásával.

FELHASZNÁLT IRODALOM

- AJP-01 (D) Allied Joint Doctrine, 2010. https://dnbl.ncia.nato.int/COI%20cross%20library/20101221_NU_AJP_1%20Edition%20D_Allied%20joint%20doctrine.pdf
- AJP-3.2 Allied Joint Doctrine for Land Operations, 2016.
- AJP-3.2.2 Command and Control of Allied Land Forces, 2007.
- AJP-5 (A) Allied Joint Doctrine for Operational-level Planning v1, 2017, draft.
- AJP-5 Allied Joint Doctrine for Operational-level Planning, 2013.
- Allied Command Operations Comprehensive Planning Directive (COPD) v2.0, 2013. <https://www.cmdrcoe.org/download.cgf.php?id=9> (Letöltés időpontja: 2017. 06. 11.)
- APP-28 Tactical Planning Process, 2016, draft.
- Bi-SC Conceptual Framework for Alliance Operations, 2013.

⁴⁹ http://www.jallc.nato.int/products/docs/factsheet_TRJR14_Enabling_NATO_Force_Structure_Joint_Task_Force_HQ.pdf (Letöltés időpontja: 2017. 03. 15.)

⁵⁰ http://www.jallc.nato.int/products/docs/20160603_Exercise_Trident_Jaguar_2015_Enabling_NATO_Force_Structure_Joint_Task_Force_HQ.pdf (Letöltés időpontja: 2017. 03. 15.)

⁵¹ Bővebben lásd Pozderka Zoltán: Az összhaderőnemiség dilemmája, avagy a komponens parancsnokságok hiányának hatása a hadműveleti szintű műveletek vezetésére és tervezésére. Seregszemle, 2015/1. szám, 57–69. http://www.honvedelem.hu/container/files/attachments/51470/seregszemle_2015_1.pdf (Letöltés időpontja: 2017. 06. 11.)

Boda József – Boldizsár Gábor – Kovács László – Orosz Zoltán – Padányi József – Resperger István – Szenes Zoltán: *Fókusz és együttműködés: A hadtudomány kutatási feladatai*. Honvédségi Szemle, 2016. 3. http://www.honvedelem.hu/container/files/attachments/57137/hsz_2016-3..pdf

Planning Process at Land Component Command, NRDC-ITA, 2016.

Pozderka Zoltán: *Az összhaderőnemiség dilemmája, avagy a komponens parancsnokságok hiányának hatása a hadműveleti szintű műveletek vezetésére és tervezésére*. Seregszemle, 2015/1. http://www.honvedelem.hu/container/files/attachments/51470/seregszemle_2015_1.pdf

http://www.jallc.nato.int/products/docs/20160603_Exercise_Trident_Jaguar_2015_Enabling_NATO_Force_Structure_Joint_Task_Force_HQ.pdf

http://www.jallc.nato.int/products/docs/factsheet_TRJR14_Enabling_NATO_Force_Structure_Joint_Task_Force_HQ.pdf

http://www.nato.int/cps/en/natohq/topics_52091.htm

<http://www.shape.nato.int/page134134653>